

Удружење новинара Србије (УНС), Независно удружење новинара Србије (НУНС) и Асоцијација независних електронских медија (АНЕМ) оптужили су Више јавно тужилаштво у Београду да објављивањем детаља комуникације војног аналитичара Александра Радића са новинарима угрожава заштиту новинарских извора и ствара атмосферу застрашивања. Организације су оцениле да такво поступање представља притисак на слободу изражавања и позвале надлежне да поштују домаће и међународне стандарде заштите новинара.

Удружење новинара Србије (УНС) оптужило је Више јавно тужилаштво да застрашује новинаре објављивањем саопштења о кривичној пријави против војног аналитичара Александра Радића, у ком су наведени иницијали и редакције новинара који су се дописивали с њим као и делови њихове преписке.

УНС је осудио поступак тог тужилаштва јер су у саопштењу "учињени препознатљивим сви новинари који су радећи свој посао легитимно контактирали извор информација".

"Данас објављено саопштење Вишег јавног тужилаштва у Београду разумемо као поруку и упозорење новинарима да се не баве више темом тзв. звучног топа јер ће и сами постати предмет гоњења", наводи УНС.

Како оцењују, "није уобичајено да се саопштењем тужилаштва откривају подаци из предистражног поступка, да се полемиче са индицијама и евентуалним доказима, и да се уз то чине одредивим новинари који су у оквиру својих радних задатака прикупљали информације о догађајима на протесту 15. марта 2025. године о којима јавност има интерес да зна".

Нагласили су и да је од великог значаја чињеница да институције, на првом месту стварно и месно надлежно Прво основно јавно тужилаштво у Београду, није изашло у јавност са резултатима истраге о употреби тзв. звучног топа, а да имамо нови поступак и саопштење ВЈТ у ком су у првом плану преписке новинара са извором.

НУНС: Озбиљан притисак на слободу изражавања

Независно удружење новинара Србије (НУНС) наводи да изражава озбиљну забринутост због кривичне пријаве против Радића и начина на који тужилаштво у јавности образлаже пријаву износећи информације о Радићевој комуникацији са новинарима и грађанима.

"Сматрамо да начин на који се овај поступак води представља још један забрињавајући пример притиска на слободу изражавања и покушај застрашивања грађана који јавно износе мишљење о питањима од великог јавног интереса", истиче ово удружење у саопштењу.

Како наводе, посебно забрињава чињеница да је ВЈТ детаљно навело делове приватне комуникације Радића, укључујући и преписке са новинарима.

"Таквим поступањем угрожава се поверење између новинара и њихових саговорника, компромитују новинарски извори и шаље порука да комуникација са медијима може постати предмет јавног разоткривања", истиче НУНС.

"Има право да јавно износи стручно мишљење"

Александар Радић је дугогодишњи војни аналитичар који је у јавности препознат као стручни саговорник о питањима безбедности и одбране. Као и сваки грађанин Србије, наглашава НУНС, он има право да јавно износи своје стручно мишљење, без страха да ће због тога бити изложен репресивним мерама или да ће његова комуникација са новинарима бити објављена у званичним саопштењима државних органа.

НУНС подсећа да је поступак против Радића уследио након што је Више јавно тужилаштво најавило прикупљање обавештења од особа које су јавно говориле о наводној употреби звучног уређаја током протеста 15. марта прошле године. У међувремену су разговори обављени са више јавних личности, новинара и саговорника медија, што додатно продубљује утисак да се кроз овај поступак ствара атмосфера притиска према свима који јавно говоре о овој теми.

Упозоравају да овакво поступање представља демонстрацију силе и доприноси стварању атмосфере страха и репресије, чији је циљ да грађане одврати од слободног изношења мишљења, а стручњаке и друге саговорнике од учешћа у јавној расправи о питањима од највећег друштвеног значаја.

"Слобода изражавања подразумева право сваког грађанина да износи своје мишљење, укључујући и стручне процене које могу бити критичне према поступцима државних органа. Истовремено, заштита новинарских извора један је од темеља слободног новинарства и не сме бити доведена у питање поступцима државних институција", подсећају.

Заштита новинарских извора

НУНС позива Више јавно тужилаштво, али и све друге надлежне државне органе, да се убудуће уздрже од објављивања комуникације која укључује новинаре и њихове саговорнике, осим када за то постоји јасан законски основ и несумњив јавни интерес, те да, имајући у виду чланство Србије у Савету Европе, доследно примењују стандарде из Препоруке ЦМ/Рец(2016)4, који налажу заштиту новинарских извора, материјала и комуникације од произвољног надзора, претреса и заплене. Истовремено, позивамо све надлежне институције да својим поступањем не доприносе атмосфери застрашивања грађана и урушавању слободе изражавања, као једне од основних вредности демократског друштва.

АНЕМ: Наставља се прогон новинара

Асоцијација независних електронских медија (АНЕМ) оцењује да се прогон новинара и војног аналитичара Радића, после незаконитог претреса и одузимања рачунара, телефона и других материјала, наставља подношењем кривичне пријаве.

"Актуелизација случаја употребе 'звучног топа' од стране власти има за циљ да одвуче пажњу са других проблема са којима се власт суочава. Годину и по дана након употребе нелегалног оружја, оптужбе за рушење уставног поретка делују апсурдно. Угледни војни аналитичар Александар Радић прогања се са циљем да се изврши потпуна инверзија стварности, тако што би се напад на грађане који су мирно протестовали претворио у наводно завереничку причу, уз истовремено кршење бројних закона", наводи АНЕМ.

АНЕМ је у саопштењу навео да су, поред Вишег јавног тужилаштва и полиције, у акцију укључени и Војнобезбедносна агенција и таблоиди.

"Праћењем Радићеве малолетне ћерке и објављивањем исконструисаних тврдњи и лажи угрожена је и њена безбедност. Више јавно тужилаштво својим саопштењем најављује и истраге у које ће бити укључени други новинари који су комуницирали са Радићем, са циљем да се криминализује највећи део медијске заједнице који се бавио овом важном темом и доведе је у стање страха за сопствену слободу", наглашава АНЕМ.

АНЕМ истиче у саопштењу да је Радић четврти новинар који је ове године, услед репресије власти и претњи по своју безбедност, живот и слободу, био приморан да напусти Србију.

"Очигледно је да је циљ власти да и на овај начин из земље протера истинито и професионално новинарство", наводи АНЕМ.

"Александар Радић је у егзилу. Апелујемо на представнике међународних организација које се баве заштитом слободе медија да помогну Радићу како би могао да настави да ради и живи ван домашаја незаконитог деловања српских институција", истиче Веран Матић, председник Управног одбора Асоцијације независних електронских медија (АНЕМ) и члан Сталне радне групе за безбедност новинара.

Он позива владе држава чланица Европске уније да Радићу омогуће политички азил или други одговарајући облик међународне заштите.

(Н1)